

Cydweithio i wella iechyd plant yng Nghymru

Mehefin 2025

Mae'r gweithlu iechyd plant yn cynnwys grŵp amrywiol o weithwyr iechyd proffesiynol arbenigol, sy'n ymarfer yn y Gymraeg a'r Saesneg, pob un yn arbenigo mewn gwahanol agweddau o iechyd plant a phobl ifanc. Mae'r proffesiynau hyn yn aml yn gweithio ar draws gwahanol leoliadau gan gynnwys iechyd, addysg, gofal cymdeithasol a chyfiawnder cymdeithasol. Yn aml, maent yn dod at ei gilydd i ffurfio tîm amlddisgyblaethol (MDT), ac yn dod â'u harbenigedd at ei gilydd i adolygu cyflwr plentyn, cynllunio rheolaeth barhaus a sicrhau bod y plentyn yn derbyn y gofal personol gorau mewn ffordd amserol.

Mae Cydweithrediad Iechyd Plant Colegau Brenhinol Cymru (WRCCHC) a gynullwyd gan Goleg Brenhinol Pediatreg ac Iechyd Plant (RCPCH) Cymru, yn dod a dros 20 o Golegau Brenhinol a chyrrff proffesiynol at ei gilydd, gyda'r nod o wella iechyd a lles plant a phobl ifanc yng Nghymru. Isod mae rhai o'r proffesiynau rydyn ni'n eu cynrychioli a sut maen nhw'n darparu ar gyfer plant, pobl ifanc a'u teuluoedd.

Deintyddion a gweithwyr proffesiynol iechyd y geg

Mae deintyddion pediatriig yn canolbwyntio ar iechyd y ceg i blant, gan gynnwys atal a thrin problemau deintyddol fel pydredd dannedd, arwain arferion hylendid y geg priodol a sicrhau datblygiad iach.

Deietegwyr

Mae dietegwyr pediatriig wedi'u hyfforddi i ddarparu gofal maeth arbenigol i fabanod, plant a phobl ifanc gan ystyried eu hoedran, eu cyflwr a'u gofynion twf. Efallai y bydd ganddynt feysydd arbenigedd penodol ar gyfer cyflyrau penodol, fel clefyd yr arennau (dietegwyr arennol).

Meddygon Teulu (GPs)

Mae meddygon teulu yn chwarae rhan ganolog wrth gefnogi datblygiad ac iechyd plant. Maent yn gofalu am blant a'u teuluoedd, yn aml dros flynyddoedd lawer ac mae'r gofal hydredol hwn yn eu galluogi i adnabod problemau yn gynnar ac felly cyfeirio teuluoedd i help a chefnogaeth pan fo angen.

Mae meddygon teulu yn gofalu am famau yn ystod beichiogrwydd, ar ôl geni, trwy'r gwiriadau cynnar ôl-enedigol a thrwy'r gwiriadau babanod. Maent yn rhoi brechiadau ac yn cefnogi rhieni i ennill hyder mewn deall pwysau iach, gweithgarwch corfforol, datblygiad emosiynol a rheoli plentyndod hunan-gyfngedig. Pan fydd pryderon, mae meddygon teulu'n cysylltu ag ymwelwyr iechyd, nyrsys ysgol, gofal eilaidd, gofal cymdeithasol a thimau diogelu i sicrhau bod darlun llawn o'r teulu yn cael ei werthfawrogi. .

Ymwelwyr iechyd a nyrsys ysgol

Mae ymwelwyr iechyd a nyrsys ysgol yn hyrwyddo iechyd a lles plant a theuluoedd ac yn cefnogi datblygiad plentyndod cynnar. Maent yn nyrsys iechyd cyhoeddus cymunedol arbenigol: nyrsys neu fydwragedd cofrestredig sydd wedi ymgymryd ag addysg lefel meistr ychwanegol mewn iechyd cyhoeddus.

Mae ymwelwyr iechyd yn gweithio'n agos gyda rhieni, o feichiogrwydd hyd at flynyddoedd cynnar bywyd plentyn, gan ddarparu cyngor ac arweiniad ar faterion fel maeth, bwydo ar y fron a threfniadau cysgu a monitro datblygiad plentyn. Mae nyrsys ysgol yn hanfodol wrth barhau i hyrwyddo iechyd yn ystod plentyndod, trwy imiwneddio ac addysg iechyd. Mae'r ddau yn aml yn un o'r gweithwyr proffesiynol cyntaf i nodi risgiau i les plentyn ac yn gweithio'n agos gyda gwasanaethau cymdeithasol a thimau diogelu i amddiffyn plant sy'n agored i niwed. Rhan o'u rolau, ynghyd â'r gweithlu plant ehangach, yw arwain y gwaith o ddarparu Rhaglen Plentyn Iach Cymru, fframwaith o ddulliau wedi'u targedu a chyffredinol tuag at les plant a phobl ifanc.

Nyrsys sy'n cefnogi presenoldeb ysgol

Mae Ysgol Cwm Brombil yn ysgol 3-18 oed ym Mhort Talbot. Mae'r ysgol yn cyflogi dwy nyrs - un Nyrs Iechyd Cyhoeddus Cymunedol Arbenigol (SCPHN) amser llawn ac un Cofrestredig. Maent yn rhedeg clinig iechyd rhywiol pwrpasol, ac mae clinig diabetes dan arweiniad ymgynghorwyr hefyd yn cael ei gynnal yn yr ysgol. Gwnaethant dros 4,000 o gysylltiadau â disgyblion yn 2023. Rhoddir pwyslais ar addysg iechyd, addysgu hunan-ofal, adlewyrchu ymgyrch 'Dewiswch yn Dda' y GIG.

Mae presenoldeb yn aml yn cael ei ddefnyddio fel ffordd o fesur lles. Mae cael gweithiwr iechyd proffesiynol ar y safle, yn caniatáu' deall y rhesymau dros bresenoldeb gwael. Gall hyn fod trwy sgwrs gyda phlentyn ynghylch pam maen nhw eisiau mynd adref yn rheolaidd; neu am weithio gyda'r teulu i alluogi eu plentyn i gael y gefnogaeth sydd ei angen arnynt i ddychwelyd ac aros yn yr ysgol. Pan fyddant yn cael eu trin yn y modd hwn, ar gyfartaledd dim ond 6% o ddisgyblion sydd angen eu hanfon adref.

Mae Comisiynydd Plant Cymru wedi gweithio gydag Ysgol Cwm Brombil i gynhyrchu fideos yn esbonio'r gwasanaeth a'r effaith: [**dysgwyr yn YCB yn siarad am y cynnig iechyd**](#)

Bydwagedd

Mae gan fydwragedd rôl sylfaenol wrth gefnogi datblygiad ac iechyd plant trwy ofal cynhwysfawr i famau a babanod newydd-anedig yn ystod beichiogrwydd, genedigaeth a'r cyfnod ôl-enedigol. Maent yn darparu gofal cynenedigol hanfodol, yn hyrwyddo iechyd

mamau ac yn nodi risgiau posibl, fel diabetes beichiogrwydd a preeclampsia, a all effeithio ar ddatblygiad y ffetws. Trwy addysg a chefnogaeth, mae bydwagedd yn helpu rhieni i ddeall pwysigrwydd maeth, iechyd meddwl, a bondio cynnar, gan osod y sylfaen ar gyfer datblygiad iach y plentyn.

Therapyddion Galwedigaethol

Mae Therapyddion Galwedigaethol yn cefnogi plant a phobl ifanc i wneud y gweithgareddau sydd eu hangen, eu heisiau neu y disgwylir iddynt eu gwneud, ond sy'n heriol oherwydd anghenion corfforol, dysgu neu iechyd meddwl, salwch neu amgylchiadau cymdeithasol. Maent yn rhan annatod o raglenni adsefydlu. Mae Therapyddion Galwedigaethol yn helpu trwy ddod o hyd i wahanol ffyrdd o wneud pethau, addysgu sgiliau newydd, darparu offer neu addasu'r amgylchedd i'w gwneud hi'n haws i bobl ifanc gymryd rhan a chyflawni.

Therapi Galwedigaethol: galluogi cynhwysiant ysgol

Mae therapyddion galwedigaethol yn gweithio gyda phob ysgol yng Nghastell-nedd Port Talbot yn cynnig cyngor, cymorth a hyfforddiant i staff yr ysgol yn ogystal â darparu ymyriadau wedi'u targedu ar gyfer lleoliadau arbenigol. Yn 2022-23, darparodd therapyddion galwedigaethol sy'n gweithio mewn lleoliadau addysgol yn CNPT 219 o glinigau cyngor uniongyrchol i staff mewn ysgolion; 30 sesiwn hyfforddi ar gyfer 690 o staff; 73 ymweliadau ysgol i ddarpariaeth arbenigol ac ysgolion cymdeithasol

Maent yn cefnogi athrawon i sylwi ar faterion dadreoleiddio a materion sy'n ymwneud ag ymgysylltu a phresenoldeb ysgol fel gorbryder, anawsterau gyda gwisgo, sgiliau trefnu gwael a phryderon datblygiadol.

Ar gyfartaledd, bu gostyngiad o tua 60% yn nifer yr atgyfeiriadau o staff addysgu i therapyddion galwedigaethol iechyd ac yn ogystal ag effaith gadarnhaol ar bresenoldeb ysgolion. Hyd y gwyddom, nid oes unrhyw fodelau eraill o'r math hwn ar waith yng Nghymru ar hyn o bryd.

Gellir dod o hyd i ragor o wybodaeth [yma](#)

Offthalmolegwyr

Mae offthalmolegwyr yn gwneud diagnosis, trin a rheoli cyflyrau llygaid a all effeithio ar y golwg a'r datblygiad cyffredinol. Maent yn aml yn gweithio'n agos gydag ysgolion, pediatregwyr ac arbenigwyr eraill i adnabod problemau golwg yn gynnar.

Paediatricwyr

Mae paediatricwyr yn feddygon meddygol sy'n trin babanod, plant a phobl ifanc. Mae paediatricwyr yn ymroddedig i hyrwyddo iechyd a lles plant, mynd i'r afael â'u hanghenion iechyd, a chymryd agwedd gyfannol at fonitro twf a datblygiad plant a phobl ifanc. Mae paediatricwyr yn amrywio o hyfforddeion sy'n dechrau eu taith pediatriig i feddygon Arbenigol, Arbenigol Cyswllt ac Arbenigol sy'n gweithio ar bob lefel, meddygon a gyflogir yn lleol, ac ymgynghorwyr sy'n uwch arweinwyr mewn timau.

Mae paediatregwyr yn gweithio ar draws yr ehangder llawn iechyd plant, gyda rhai yn bediatregwyr cyffredinol tra bod eraill yn arbenigwyr mewn is-arbenigedd penodol, er enghraifft, pediatreg cymunedol, gofal dwys, meddygaeth anadlol ac oncoleg - gweler y [rhestr lawn o is-arbenigeddau](#).

Cynnig 111 i blant o dan 16 oed

Mae ymgynghorwyr pediatrig yn gweithio o fewn 111 i ddarparu mynediad amserol i blant dan 16 oed at glinigydd priodol, gan helpu i leihau atgyfeiriadau ymlaen i Adrannau Brys a Gofal Sylfaenol ledled Cymru. Yn ystod y 15 wythnos gyntaf, cafodd dros 500 o blant eu cefnogi, gyda 64.9% o achosion yn cael eu cau trwy gynnig cyngor.

Gellir dod o hyd i ragor o wybodaeth [yma](#)

Parafeddygon

Mae parafeddygon yn darparu gofal critigol yn ystod argyfyngau. Mae eu sgiliau ymateb cyflym yn hanfodol mewn sefyllfaoedd aciwt, fel adweithiau alergaidd difrifol, pyliau asthma, trawma, neu drawiadau, os na chaiff ei reoli'n brydlon, allai gael effeithiau hirdymor ar ddatblygiad a chanlyniadau iechyd plentyn.

Y tu hwnt i ofal brys, mae parafeddygon yn cymryd rhan gynyddol mewn gwaith ataliol ac ymyrraeth gynnar, megis adnabod arwyddion o esgeulustod, cam-drin neu gyflyrau meddygol heb eu diagnosio yn ystod ymweliadau cartref.

Patholegwyr

Mae patholegwyr yn dadansoddi samplau biolegol i wneud diagnosis o glefydau, cyflyrau genetig a heintiau, gan alluogi ymyrraeth gynnar a gofal personol sy'n cefnogi iechyd corfforol a datblygiadol plentyn. Mae rhaglenni sgrinio newyddenedigol yn aml yn cael eu harwain gan batholegwyr. Maent hefyd yn cefnogi'r ymchwiliad i oedi datblygu ac yn gweithio'n agos gyda pediatregwyr ar gynlluniau triniaeth. Ac mae ganddynt rôl ymchwil allweddol, gan gyfrannu at ddatblygiadau wrth ddeall clefydau plant, sy'n llywio triniaethau newydd.

Fferyllwyr

Mae fferyllwyr pediatrig yn arbenigwyr mewn meddyginiaethau a rhagnodi. Maent yn sylfaenol i sicrhau bod presgripsiynu i blant yn ddiogel ac yn effeithiol. Maent yn darparu cyngor am y dewisiadau cyffuriau gorau posibl i'w defnyddio mewn sefyllfa glinigol benodol, sgîl-effeithiau posibl meddyginiaethau ac unrhyw fonitro cyffuriau angenrheidiol. Maent hefyd yn cynnal adolygiadau meddyginiaeth strwythuredig ar gyfer plant sydd â phroblemau iechyd parhaus ac yn cydweithio â'r claf a'u rhieni i ddarparu addysg a gwella cydymffurfiaeth. Gall yr addysg hon gynnwys cefnogi plant i lyncu tabledi a chynghor i deuluoedd ar sut i storio meddyginiaethau gartref.

KidzMedz Cymru

Mae KidzMedz Cymru wedi'i gynllunio i ddysgu plant a phobl ifanc dros bump oed sut i lyncu tabledi a capsïwlau yn ddiogel. Mae tabledi yn cynnig nifer o fanteision dros feddyginiaethau hylif i gleifion, gofalwyr, a gweithwyr gofal iechyd proffesiynol. Ar gyfer plant, maent yn llai sâl, yn cynnwys llai o siwgr, a gallant wella glynu at feddyginiaeth. Mae gofalwyr yn elwa o'r ffaith eu bod yn parhau am gyfnod hwy o amser, rhwyddineb storio a chludo, a mwy o argaeledd mewn fferyllfeydd. Gall rhagnodwyr leihau gwallau a chyhoeddi symiau uwch, tra bod fferyllwyr yn dod o hyd i tabledi yn haws na dewisiadau amgen hylif.

Mae'r rhaglen yn dilyn techneg chwe cham sy'n seiliedig ar dystiolaeth lle mae plant yn dewis diod a ffefrir - dŵr neu sudd heb siwgr - ac yn symud ymlaen yn raddol trwy losin gwahanol faint i ymarfer llyncu. Unwaith y byddant yn llyncu tabledi neu gapsïwlau yn llwyddiannus ac yn hyderus, maent yn derbyn pecyn addysg sy'n cynnwys pecyn bilsen, potel ddŵr, a thystysgrif. Mae rhieni a gofalwyr hefyd yn derbyn taflen wybodaeth i gefnogi'r trawsnewid.

Gellir dod o hyd i ragor o wybodaeth [yma](#)

Podiatryddion

Mae gan podiatryddion pediatrig ystod eang o sgiliau i reoli plant sy'n profi poen yn y traed a'r aelodau isaf yn llwyddiannus, gan gynnwys cyflyrau fel arthritis plentyndod, heriau cynamseroldeb a niwro-ddatblygiadol, a all pob un ohonynt wneud plant yn llai egnïol na'u cyfoedion iach. Gall namau ac anabledd traed barhau i oedolaeth, ac mae'n bwysig bod poenau mwy difrifol yn cael eu gweld yn gynnar, fel arthritis ieuencid, lle mae 60% o blant yn cael problemau fel oedolion. Mae mynediad at podiatreg yn cefnogi plant i ddatblygu arferion iach tuag at ymarfer corff a gweithgaredd a all gefnogi iechyd a lles tymor hir.

Prosiect QuickChange, Bwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro

Roedd tîm Podiatreg Plant Bwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro wedi arsylwi cyfraddau cynyddol o ordewdra ac anweithgarwch ymhlith cleifion. Datblygodd y prosiect QuickChange o awydd i wneud rhywbeth i fynd i'r afael â hyn a hyrwyddo iechyd cenedlaethau'r dyfodol. Defnyddiodd y peilot cychwynnol arbenigedd podiatreg i ddatblygu animeiddiad byr gyda gweithgareddau sgiliau echddygol sy'n briodol i'w hoedran, ymarferion ymestyn a chryfhau y gellid eu gwneud yn yr ystafell ddosbarth. Cyflwynwyd hyn i 5 ysgol gynradd, gydag adborth cadarnhaol. Y cynllun yw lledaenu a chynyddu'r prosiect, ond hefyd arallgyfeirio ac ymestyn yr adnoddau, er enghraifft ar gyfer lleoliadau blynyddoedd cynnar.

Gellir dod o hyd i ragor o wybodaeth [yma](#)

Seiciatryddion

Mae seiciatryddion plant a phobl ifanc yn gweithio gyda phlant a phobl ifanc hyd at 18 oed i nodi a thrin ystod eang o gyflyrau iechyd meddwl, gan gynnwys materion emosiynol a seiciatrig. Gall salwch meddwl yn ystod plentyndod gael effaith enfawr ar ddatblygiad person.

Trwy drin a gwella plant a phobl ifanc gyda phroblemau iechyd meddwl, nid yn unig y gellir tawelu poen, ond gellir newid llwybrau bywyd cyfan. Mae adnabod anhwylderau'n gynnar yn caniatáu ymyrraeth amserol, a all gynyddu'r siawns o driniaeth lwyddiannus ac atal problemau rhag dod yn fwy difrifol a pharhaol.

Mae'r rhan fwyaf o waith seiciatrydd CAMHS yn digwydd mewn chlinigau a lleoliadau cleifion allanol, er bod rhai lleoliadau cleifion mewnol sy'n darparu gofal i unigolion ag anghenion mwy cymhleth. Maent yn gweithio fel rhan o wasanaeth amlddisgyblaethol sy'n cynnwys gweithwyr proffesiynol iechyd meddwl plant eraill, ac yn aml yn cysylltu ag asiantaethau allanol, fel ysgolion a gwasanaethau cymdeithasol. O'i gymharu â pediatreg, lle mae ganddo groesiad mawr, mae seiciatreg plant a phobl ifanc wedi ei danysgrifio. Mae hyn yn arwain at ormod o blant a phobl ifanc yn profi dirywiad yn eu hiechyd meddwl tra ar restrau aros.

111 gwasanaeth gwasg 2 (MH111 # 2)

Wedi'i lansio ym mis Mehefin 2023, mae'r gwasanaeth 24 awr saith diwrnod yr wythnos yn darparu cymorth iechyd meddwl brys trwy gysylltu galwyr â gweithiwr iechyd meddwl proffesiynol yn eu hardal bwrdd iechyd lleol. Mae data gan Goleg Brenhinol y Seiciatryddion (hyd at 16 Mehefin 2024) yn dangos bod cyfanswm o 101,450 o alwadau wedi'u gwneud i MH111#2 ers ei lansio, ac roedd 4,257 ohonynt yn blant a phobl ifanc (dan 18 oed). Mae cyfran uwch o blant a phobl ifanc sy'n galw yn fenywod nag yn ddynion (44.5% o fenywod o'i gymharu â 25.4% o ddynion), gyda'r bwlch yn cynyddu ymhlith pobl ifanc 16–17 oed (68.9% o fenywod o'i gymharu â 27.6% o ddynion).

Mae'r gwasanaeth yn effeithiol wrth leihau trallod galwr, fel y'i mesurir gan y Unedau Oddrychol Graddfa Trallod Graddfa (SUDS). Wedi'i ddatblygu ym 1969, mae SUDS yn offeryn ar gyfer mesur dwyster trallod, aflonyddwch seicolegol a theimladau poenus. Mae'r raddfa yn amrywio o 0 i 10, gyda sero yn nodi dim trallod a 10 yw'r trallod mwyaf dwys y gall person ei brofi. Mae data hyd at 31 Mai 2024 yn dangos bod 99.7% o alwyr dan 18 oed wedi dweud bod eu trallod wedi lleihau trwy ffonio MH111#2. Y sgôr SUDS cyfartalog ar gyfer galwyr o dan 18 oed ar ddechrau galwad oedd 6.4; erbyn diwedd yr alwad, roedd hyn wedi gostwng i 4.8.

Gellir dod o hyd i ragor o wybodaeth [yma](#)

Seicolegwyr

Mae seicolegwyr yn gweithio mewn amrywiaeth o leoliadau i leihau trallod seicolegol a chorfforol a gwella hyrwyddo lles seicolegol. Maent yn hyrwyddo ffyrdd iach o fyw yn y boblogaeth gyffredinol, gyda ffocws ar atal salwch ac anabledd. Maent yn darparu cymorth i blant a phobl ifanc i reoli heriau eu cyflyrau meddyliol a chorfforol mewn lleoliadau gofal iechyd. Maent hefyd yn gweithio gydag ysgolion, awdurdodau lleol a chymunedau, gan gefnogi plant a'u teuluoedd i addasu i ddiagnosis neu amgylchiadau newydd.

Model 'Cylchoedd Cymorth Seicoleg Addysgol Blynnyddoedd Cynnar Cymunedol' Cyngor Castell-nedd Port Talbot (CNPT)

Mae'r model wedi'i gynllunio i ddiwallu anghenion seicolegol pob plentyn ar draws CNPT cyfan, ac nid dim ond y rhai sydd angen cyngor seicolegol fel rhan o'r asesiad statudol. Mae'n defnyddio dull cyfannol sydd wedi'i deilwra i gefnogi cryfderau unigol ac anghenion pob plentyn a theulu, gyda ffocws ar yr hyn y gall y plentyn 'ei wneud' i helpu i ddarparu cyngor ar yr hyn y gallai fod angen cymorth arnynt ar ei gyfer. Mae'r model hwn hefyd yn grymuso oedolion sy'n bwysig i'r plentyn i wneud newidiadau cadarnhaol i'w ddatblygiad, eu dysgu a'u lles.

Mae gwaith aml-asiantaeth a chydweithredu o fewn y gymuned (naill ai'n gorfforol neu gyda'r gymuned sy'n amgylchynu'r plentyn/teulu) yn allweddol i gefnogi'r gwaith hwn. Mae adborth a data ar weithredu'r model yn awgrymu bod cefnogaeth gynharach, a mwy systemig yn helpu i sicrhau bod angen llai o gefnogaeth unigol ar lefel fwy cymhleth.

Gellir dod o hyd i ragor o wybodaeth [yma](#)

Bwrdd Iechyd Prifysgol Aneurin Bevan – Gwasanaeth gwella o Salwch (RFI)

Mewn ymateb i gynnydd mewn cyfraddau COVID ymhlith plant a phobl ifanc, a chydabyddiaeth bod llawer o blant yn dioddef symptomau covid hir, datblygodd ABUHB eu tîm amlddisgyblaethol gwella o salwch (RFI) dan arweiniad seicoleg. O'r plant hynny sy'n adrodd amrywiaeth o symptomau (e.e. problemau anadlol, pendro, gwendid cyhyrau, poenau yn y frest, blinder), nid oedd 50% yn mynychu'r ysgol fel arfer, a dywedodd bron i 10% fod eu gallu i gynnal gweithgareddau o ddydd i ddydd wedi'i leihau'n sylweddol.

Datblygodd ABUHB lwybr RFI cyfannol ac amlddisgyblaethol, dan arweiniad seicoleg pediatriig, gan ddarparu gwasanaethau cyffredinol, wedi'u targedu ac yn arbenigol. Maent wedi datblygu cyfres o adnoddau y gall plant a theuluoedd eu cyrchu o Hwbs Addysg, meddygfeydd, gwefan Adferiad ôl-Covid i Blant (ABUHB), a gwefan Iachach Gyda'n Gilydd (ABUHB). Mae'r gwasanaeth yn cynnig ymgynghoriad achos i feddygon teulu i gefnogi eu rheolaeth o blant a phobl ifanc gyda covid hir. Mae'r lefel arbenigol o wasanaethau yn cynnig asesiad MDT ac opsiynnau ar gyfer ymyriadau RFI wedi'u personoli i'r plentyn neu'r person ifanc unigol.

Mae gwerthusiadau'r gwasanaeth wedi bod yn gadarnhaol iawn, ac mae'r gwasanaeth bellach wedi tyfu i gefnogi plant â phoen cronig a salwch hirdymor eraill.

Dewisiadau diogel yn lle derbyniadau i'r ysbyty i blant a phobl ifanc mewn argyfwng: Prosiect Peilot Noddfa

Mae byrddau iechyd wedi bod yn profi prosiectau sy'n anelu at atal neu leihau'r dirywiad emosiynol, ymddygiad neu les person ifanc mewn argyfwng. Mae byrddau iechyd Hywel Dda, Aneurin Bevan a Bae Abertawe wedi datblygu gwasanaethau noddfa sy'n fannau diogel i blant a phobl ifanc a fyddai fel arall yn diweddu mewn Adrannau Brys neu ar ward Iechyd Meddwl. Mae timau cymorth yn darparu ymyriadau therapiwtig ac asesiadau clinigol lle bo angen.

Mae byrddau iechyd Cwm Taf, Betsi Cadwaladr a Phowys yn datblygu gwarchodfeydd argyfwng neu ganolfannau cymunedol eu hunain.

Gellir dod o hyd i ragor o wybodaeth [yma](#)

Ffisiotherapyddion

Mae ffisiotherapyddion pediatrig yn helpu plant ble mae ei symudiad a datblygiad yn cael ei effeithio gan anaf, salwch neu anabledd trwy symud, ymarfer corff, therapi a chynghor. Maent yn arbenigwyr mewn datblygiad plant ac yn gweithio ar y cyd â phlant a'u teuluoedd i wneud y mwyaf o alluoedd corfforol ac annibyniaeth plentyn.

Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda – gwella taith y claf ar gyfer problemau cyhyrsgerbydol pediatrig

Nodwyd bod atgyfeiriadau diangen o blant â phryderon cyhyrsgerbydol i dimau orthopedig, neu ymgynghorydd pediatrig, yn hytrach na gweithwyr iechyd proffesiynol sy'n gysylltiedig â phediatreg. Roedd hyn yn cael effaith andwyol ar amseroedd aros ac yn cynyddu costau oherwydd apwyntiadau lluosog gyda thimau amrywiol. Adolygodd Hywel Dda eu llwybrau i ganiatáu brysennu atgyfeiriadau at ffisiotherapyddion pediatrig a podiatreg er mwyn cael asesiad, diagnosis ac ymyrraeth fwy amserol.

Effaith hyn yw gostyngiad o 70% mewn atgyfeiriadau at y llawfeddyg orthopedig ymgynghorol ac o ganlyniad gostyngiad mewn amseroedd aros. Yn ogystal â'r manteision ansawdd, roedd yr arbedion cost amcangyfrifedig dros £7,000 y flwyddyn.

Therapyddion Iaith a Lleferydd

Mae therapyddion iaith a lleferydd (SLTs) yn helpu i asesu a rheoli plant a phobl ifanc sy'n cael anawsterau gyda chyfathrebu, bwyta, yfed a llyncu. Maent yn gweithio'n agos gyda theuluoedd, addysgwyr a gweithwyr gofal iechyd proffesiynol eraill i greu cynlluniau ymyrryd wedi'u teilwra a darparu arweiniad i rieni a gofawyr i gefnogi cynnydd eu plentyn. Maent yn gwneud cyfraniad sylweddol at atal anawsterau cyfathrebu hirdymor, gwella canlyniadau addysgol, integreiddio cymdeithasol, ac iechyd meddwl i blant.

Therapyddion Iaith a Lleferydd mewn Timau Aml-Asiantaeth Cyfiawnder Ieuentid

Mae tystiolaeth ryngwladol gref bod yr achosion o anghenion lleferydd iaith a chyfathrebu yn llawer mwy cyffredin yn y boblogaeth droseddol nag yn y boblogaeth gyffredinol. Datgelodd yr ystadegau diweddaraf gan y Bwrdd Cyfiawnder Ieuentid fod gan 71% o blant a ddedfrydwyd yn y system cyfiawnder ieuentid yng Nghymru a Lloegr (Ebrill 19 - Mawrth 20) SLCN. Mae hyn yn cymharu ag amcangyfrif o 10% ar gyfer plant a phobl ifanc yn ei gyfanrwydd.

Mae Therapyddion Iaith a Lleferydd (SLTs) yn rhan annatod o'r Tîm Aml-Asiantaeth Cyfiawnder Ieuentid, gan ddarparu asesiad ac ymyrraeth i blant a phobl ifanc.

Yn 2023-24, nodwyd bod 89% o bobl ifanc sy'n hysbys i Wasanaeth Cyfiawnder Ieuenctid Castell-nedd Port Talbot yn cael trafferth deall a mynegi eu hunain. Gall hyn rwystro eu gallu i gymryd rhan yn effeithiol mewn prosesau cyfreithiol a rhaglenni adsefydlu. Er gwaethaf hyn, nid oedd 93% o'r plant a phobl ifanc a gyfeiriodd at y gwasanaeth therapi iaith a lleferydd yn Castell Nedd Port Talbot wedi'u nodi'n flaenorol fel rhai ag anghenion lleferydd, iaith a chyfathrebu. Nod y gwasanaeth therapi iaith a lleferydd yw helpu i leihau effaith yr anawsterau hyn ar les plant a phobl ifanc ac i ganiatáu iddynt gymryd rhan lawn mewn bywyd bob dydd, gan gynnwys addysg, hyfforddiant ac i helpu i leihau ymddygiad troseddol.

Yn ogystal â chynnig asesiadau ac ymyriadau, mae SLTs mewn cyfiawnder ieuenctid yn darparu hyfforddiant i'r tîm ehangach i godi ymwybyddiaeth o anawsterau lleferydd, iaith a chyfathrebu y plant a phobl ifanc y maent yn gweithio gyda a'r ffordd orau o gefnogi'r rhain. Maent hefyd yn datblygu ac yn addasu adnoddau er mwyn eu gwneud yn fwy hygyrch ac felly effeithiol.

Gellir dod o hyd i ragor o wybodaeth am anghenion lleferydd, iaith a chyfathrebu mewn cyfiawnder ieuenctid [yma](#)

Llawfeddygon

Mae llawfeddygon pediatriig yn feddygon sydd wedi'u hyfforddi i ymgymryd â gweithdrefnau llawfeddygol sy'n benodol i fabanod, plant a phobl ifanc. Maent fel arfer yn perfformio llawdriniaeth ar ran benodol o'r corff. Mae hyn yn cynnwys llawdriniaeth orthopedig, llawfeddygaeth gyffredinol neu ENT (clust, trwyn a gwddf).

Radiograffwyr

Mae radiograffwyr diagnostig yn defnyddio offer delweddu datblygedig i edrych y tu mewn i gorff person i helpu i ddiagnosio a deall salwch neu anaf. Mae radiograffwyr therapiwtig yn defnyddio offer cymhleth i gynllunio a darparu triniaeth ymbelydredd i drin cleifion canser. Maent yn cefnogi cleifion trwy gydol eu llwybr triniaeth radiotherapi.

Radiolegwyr

Mae radiolegwyr yn feddygon sydd wedi'u hyfforddi i ddehongli a chyfarwyddo'r defnydd o ddelweddu meddygol fel pelydr-X, Tomograffeg Gyfrifiadurol (CT), Delweddu Cyseiniant Magnetig (MRI) ac uwchsain i helpu i ddiagnosio a thrin clefydau ac anafiadau.

Nyrsys cofrestredig

Mae nyrsys plant yn nyrsys cofrestredig sydd wedi cwblhau gradd israddedig a/neu addysg ôl-raddedig mewn nyrsio plant. Mae nyrsys plant yn gweithio mewn lleoliadau sy'n amrywio o adrannau brys, unedau asesu aciwt, wardiau pediatriig cyffredinol, unedau newyddenedigol, a wardiau is-arbenigedd i'r lleoliadau cymunedol a gofal parhaus. Gall nyrsys iechyd meddwl

hefyd arbenigo mewn gweithio gyda phlant a phobl ifanc fel Nyrs Iechyd Meddwl Plant a'r Glasoed trwy gwblhau cymhwyster ôl-raddedig.

Gall nyrsys plant arbenigo mewn amrywiaeth eang o feysydd sy'n cwmpasu pob un o'r pedwar piler ymarfer uwch: ymarfer clinigol (e.e., Ymarferydd Nyrsio Uwch), ymchwil (e.e., Nyrs Ymchwil), addysg (e.e., Addysgwr Ymarfer) ac arweinyddiaeth (e.e., Rheolwr Ward/Metron). Mae Arbenigwyr Nyrsio Clinigol yn enghraifft bellach. Mae gan y nyrsys arbenigol hyn sgiliau a gwybodaeth arbenigol mewn maes penodol, fel rheumatoleg pediatriig neu gastroenteroleg pediatriig. Maent yn darparu addysg a hyfforddiant ochr yn ochr â chymorth ymarferol ac emosïynol. Maent yn aml yn bwynt cyswllt allweddol i'r claf a'u teulu trwy'r driniaeth.

Ymarferydd clinigol uwch pediatriig

Ymarferwyr iechyd yw'r rhain, fel nyrs, fferyllydd neu therapydd galwedigaethol, sy'n cael eu haddysgu i lefel Meistr neu gyfwerth. Gallant asesu, diagnosio a chychwyn triniaeth mewn plant a phobl ifanc o fewn eu cwmpas ymarfer. Gallant hefyd ymgymryd â rolau allweddol mewn arweinyddiaeth, rheolaeth, llywodraethu, ymchwil ac addysg.

Ynglŷn â'r WRCCHC

Mae'r WRCCHC yn gydweithrediad a arweinir gan y Coleg Brenhinol Pediatreg ac Iechyd Plant (RCPCH) Cymru o dros 20 o Golegau Brenhinol a chyrff proffesiynol. Rydym wedi dod at ein gilydd i wella iechyd a lles plant a phobl ifanc yng Nghymru.

Mae'r Cydweithrediad hefyd yn blatfform lle gall aelod-sefydliadau rannu gwybodaeth, ymgysylltu â rhanddeiliaid ac ymgyrchu dros flaenoriaethu iechyd plant yng Nghymru, gan ddefnyddio mewnwelediad arbenigol gan glinigwyr ac arweinwyr polisi.

Ein hamcanion cyffredin

- **Gwella canlyniadau iechyd plant:** Mynd i'r afael ag anghydraddoldebau iechyd a mynd i'r afael â materion iechyd corfforol a meddyliol cyn gynted â phosibl er mwyn osgoi heriau mwy cymhleth a thymor hir i'r unigolyn ac i'r GIG.
- **Cynllunio'r gweithlu:** Mwy o fuddsoddiad mewn recriwtio, cadw a hyfforddi'r gweithlu iechyd plant ledled Cymru.
- **Gofal integredig:** Hyrwyddo cydweithredu ar draws iechyd, gofal cymdeithasol, addysg a lleoliadau cymunedol ehangach i ddarparu gwasanaethau mwy cyfannol i blant a'u teuluoedd.
- **Ffocws ar iechyd plant:** Sicrhau bod polisiau a chynlluniau cyllido yn ystyried anghenion plant, pobl ifanc a theuluoedd.

I gael rhagor o wybodaeth, cysylltwch â Chadeirydd WRCCHC a Rheolwr Polisi a Materion Cyhoeddus RCPCH Cymru: Sarah.Williamson@rcpch.ac.uk

Sut allwch chi helpu

Gallwch chwarae rôl hanfodol wrth hyrwyddo gwaith WRCCHC trwy hyrwyddo iechyd plant. Byddwch yn llais i blant drwy hyrwyddo'r gwaith mae gweithwyr proffesiynol iechyd plant yn ei wneud o ddydd i ddydd ledled Cymru. Cefnogwch eu galwadau am fwy o fuddsoddiad a blaenoriaethu gwasanaethau iechyd plant, y gweithlu a data.

Cydweithrediad Iechyd Plant Colegau Brenhinol Cymru (WRCCHC) fel y'i dyluniwyd gan Reggie ar Fwrdd Ieuenctid Tŷ Hafan (2024).

Mewn partneriaeth â

Cynhyrchwyd y ddogfen hon gan RCPCH ar gyfer WRCCHC Mehefin 2025.

Wedi'i hymgorffori gan Siarter Frenhinol ac wedi'i chofrestru fel Elusen yng Nghymru a Lloegr: 1057744 ac yn yr Alban: SCO38299.

Swyddfa Gofrestredig 5-11 Theobalds Road, Llundain WC1X 8SH
Noddwr Ei Uchelder Brenhinol Y Dywysoges Brenhinol.